

perikadosta. Hän ei enään tahtonut käydä kansallista taistelua sotajoukolla, vaan kansallisella aineksella. "Koko kansan piti olla hänen sotajoukkonsa. Ainoastaan harvat kannattivat häntä, sillä tuskin kukaan uskoi menestyksen mahdollisuutta. Näistä harvoista ei suurin osa ollut koskaan sotilaana. Ja kuitenkin onnistui hänen toimeenpanna, mitä tahtoi." Näin lausuu eräs sotilas. Kansat ovat jo hereillä. "Joka tahtoo kukistaa kansojen ainoastaan näennäisesti luonteeseen asettuvan, todellisuudessa yhtä mittaa nousevan täys-ikäisyysliikkeen, on Xerxeen kaltainen, joka pieksi valtamerta: meri ei tunne iskuja vaan vierittää aaltojaan yhä eteenpäin." "Euroopan kansat, pitääkää vaari teidän pyhimmästä omaisuudestanne ja ymmärtäkää vihdoin, että korkein pyrintö ei ole sotilaana, vaan *ihmisenä* eläminen."

Nyky aika 1899.

Sosialismi ja raittius.

EHDOTON RAITTIUS JA SOSIALISMIN OPPI

Kaikista inhimillisen kehityksen selityksistä on materialistisen tahi oikeammin taloudellisen historiian tutkimuksen oppi aikaa voittaen saanut yhä enemmän kannatusta. Se selveni selvenemistään aikojen kuluessa — monen historioitsijan, esim. Augustin Thierry'n, teoksissa se jo enemmän tai vähemmän selvänä heijastaa — mutta sen varsinainen luoja, mikäli yleensä voi jonkun aatteen keksimisestä tai luomisesta puhua — aatteet kun melkein aina vähitellen kehittyvät ja kypsyvät — oli Kaarle Marx, sosialismin tieteellinen perustaja.

Materialistinen historian katsomus eli historiallinen materialismi on aivan toista kuin filosofinen materialismi. Filosoofinen materialismi käsittää ja tutkii

sielun ja ruumiin suhdetta toisiinsa ja väittää, että sielukin on joku aineellisuuden ilmiö; onko tämä totta vai eikö, ei historiallinen materialismi laisinkaan kysy. Historiallinen materialismi väittää, että ihmiskunnan kehitys riippuu taloudellisista oloista, tuotantosuhteista, koska yhteiskunnallisen tuotannon vaiheet ovat kaiken inhimillisen elämän perustuksena ja itsessään johtuvat tuotantovoimien eli tekniikan vaihtelevaisuudesta eli yhtämittäisestä edistymisestä. Tuotantosuhteet ovat, kuten Marx huomauttaa (*Vorrede zur Kritik der pol. Oekonomie*, siv. XI, ed. Kautsky), juriidisesti puhuen omaisuussuhteet. Vihdoin joutuvat vallitsevat tuotantovoimat, kehittynyt tekniikka ristiriitaan tuotantosuhteitten, omaisuussuhteitten kanssa, kuten esim. nykyään eivät kansan enemmistön omaisuussuhteet ole missään sopuossuhteissa porvariston käsissä olevan korkean tekniikan kanssa. Täten syntyy luonnollisesti olojen pakosta kärjistynyt luokkataistelu.

Ja vielä enemmänkin. "Ei ole ihmisen tietoisuus, joka määrää hänen olemisensa, vaan päinvastoin hänen olemisensa, joka määrää hänen tietoisuutensa", sanoo Marx; toisin sanoen: yhteiskunnan taloudelliset tuotantotilat määräävät ja painavat leimansa hänen ajatuksiinsa; nämä muodostuvat kaikin puolin semmoisiksi, kuin taloudellinen asema vaatii. Tämä ei estä, että moni aatteellinen jäännös edelliseltä ajalta vaikuttaa vieläkin myöhemmissäkin olosuhteissa, niinkuin jo Marx viittaili ja Engels tarkemmin on selittänyt.

Historiallisen materialismin teoria on, kuten sanottu, jo saanut hyvin paljon kannattajia n. s. porvarillisissakin piireissä: uusimmatkin historioitsijat ovat sen hyväksyneet, kuten esim. Lamprecht. Tosin he eivät aina tahdo selittää kaikkea sen avulla, he tahtovat niin sanoakseni ideologisille eli n. s. puhtaasti sielullisille tekijöille, jotka eivät riippuisi taloudellisista olosuhteista, varata ainakin 1/10 maailman kehityksen kulussa; mutta jos tämä olisikin oikein, ei se paljon muuttaisi

asiaa, kun sittekin 9/10 jäisi taloudellisille vaikuttimille ja nämä siis oleellisesti ratkaisevat *maailman menon, jossa suuret kansanliikkeet ovat määrääjinä.* —

Jos me nyt tarkastamme raittiusliikettä, vieläpä yksinomaan Suomessa, historiallisen materialismin silmillä, niin se paremmin kuin moni muu osoittaa, että se täydelleen on ollut mainitun historiallisen materialismin alainen.

1600-luvulla, jolloin meillä aatelin feodaali-valta oli sängen mahtava ja rahvaan tila alhainen, olivat viinanpolttokin ja oluenpano ylimystön, osaksi myös papiston tulolähteenä ja turhaan koettivat Kaarlo IX, Kustaa Aadolf ja Kustaa III tehdä rajoituksia tässä suhteessa, hekin etenkin taloudellisista syistä*). Myöhemmin ja vähitellen, kun rahvaan taloudellinen tila kasvoi, joutui viinanpolto kotipolton muodossa myöskin, vieläpä pääasiallisestikin tämän rahvaan käsiin. Mutta samalla kasvoi myöskin porvariston taloudellinen tila, kapitalismi rupesi muodostumaan, ja nousevan kapitalistisen tuotannon edustajat, n. s. "hatut", vaativat yhä äänekkäämmin kotipolton siirtämistä kapitalistien perustamiin tehtaisiin, jota "myssyt", talonpoikain ja pikkuporvarien suojelijat, taas vastustivat. *Tämä oli ikäänkuin suurteollisuuden kamppailua käsityön kanssa alussaan.* Riidasta teki Kustaa III lopun, kun hän monopoliseerasi, teki valtion omaksi, koko liikkeen. Tämöinen monopoliseeraus ei silloin Ruotsissa ja Suomessa onnistunut, — vaikka kyllä myöhemmin esim. Sveitsissä ja Venäjällä —, koska rahvas oli liian itsenäinen ja mahtava. Viinanpolto siirtyi taas etupäässä rahvaalle. Mutta Ranskan suuren vallankumouksen kautta sai porvaristo kaikissa maissa uutta voimaa ja uutta rohkeutta. Kapitalistit rupesivat Suomessakin vaatimaan siirtymistä kotitarvepolton kannalta tehdaspolttoon. Ja hallitus koetti saada rahvaan miehet hyvällä ja houkutuksilla luopumaan poltto-oikeudestaan vv. 1841 ja 1854, mutta ainoastaan 1/9 luopui ja nekin

*) Katso tästä lähemmin esim. Hytönen, *Histor. raittiusluskukirja*, siv. 11, 12.

semmoisia, jotka syystä tai toisesta eivät sitä käyttäneet. Suuret taloudelliset edut, joita rahvaalla oli kotipoltosta, estivät tietysti sitä. *Mutta siinä taisteli myös tuo teknillisesti vanhentunut tuotannonmuoto, kotipoltto, esille tunkevaa uudempaa tekniikkaa, tehdaspolttoa, vastaan*, kun esim. samasta viljamäärästä edellisessä tapauksessa saatiin 55 litraa, jälkimäisessä 70. Vihdoin voittivat tehtailijat 1863 vuoden valtiopäivillä, joilla talonpoikaissäätö 2 äänen enemmistöllä taipui, kun sitä oli sekä peloitettu että tavallaan lahjottu. Se oli tosiaan suuri voitto raittiudelle; mutta totuuden kaikessa alastomuudessaan lausuu eräs viinankeittäjä v. 1863 (k. Werkko, Raittiusrienoista Suomessa 1853—1884, siv. 33): “Ei vähennetä tehdastuotannolla juopumusta, kyllä viinanjuoja etsii viinaa... Pohjalaisia juotetaan paljaalla tehdasviinalla. Ei se suinkaan tee ihmistä raittiimmaksi kuin pienellä pannulla valmistettu. Mutta “tehdaskiihkoiset” eivät ota näitä havainnoita kuuleviin korviin... raittius ei ole heidän tarkoituksensa. He kadehtivat sitä, että talonpojat saavat jotakin hyötyä ja tahtoisivat anastaa sen yksin nauttiaksensa. Tehdaskiihkoisten into nähtiin jo Haminan maanviljelyskoukoksessa, vaikka se kulki isänmaanrakkauden puvussa”. Oli selvä luokkataistelu taloudellisen katsoimuksen pohjalla eikä asiaa kannata ideologisesti käsitellä. Puheet raittiudesta yksinomaan ovat pelkkiä korulauseita. Kävisi liian pitkäksi selittää tarkemmin, miten alkoholikapitalistit ja heidän ystävänsä omaksi hyödykseen käyttivät lainsäädäntöä: viisivuotisen koeajan pidentämiseksi, yleisemmän tuotantorajan poistamiseksi, lain asettamiseksi aivan rajattomaksi ajaksi ja ensimmäisen rajoittavan olutasetuksen tappamiseksi. Mieltä ylentävää on nähdä, miten asianomaiset osasivat peittää viinakapitalistista intoaan perustuslaillisilla ja muilla korulauseilla.

Mutta rahvas oli kostonhaluinen, kun tehtailijain voitto monessa suhteessa tuotti heille taloudellista haittaa. Meillä oli melkein sama asema alkoholisäädännön

suhteen kuin Englannissa torien ja whigien eräessä toisessa suhteessa: kun jälkimäiset edellisten vahingoksi ja omaksi hyödykseen poistivat viljatullin, sääsivät jälkimäiset taas kostoksi 10-tuntisen työpäivän. *Ideologiset näkökohdat eivät tässäkään hyödytä.* Ja varsinkin tunki Suomen työväki omassa nahassaan alkoholikapitalistien kasvavan voiton. Sen tähden se asettikin Turussa v. 1899, ennen kuin mikään varsinainen raittiusseura kieltolain ohjelmaansa. Ja tämä työkansan jyrkkä esiintyminen antoi uutta virikettä raittiusriennoille.

Mutta samalla vainusivat ylemmät säädyt kansanvaltaisuuden kasvamista ja kaikki niiden lehdet saarnasivat ristiretkeä; papitkin, jotka siihen asti viime aikoina olivat seisonet rahvaan puolella, luopuivat. Kieltolakimiehet kärsivät selvän tappion 1900 v. valtiopäivillä ja kun rynnäkkö sitte alkoi uudestaan, panivat alkoholikapitalistit vastaan perustuslaillisen kilven. Ja sittekään ei vaadittu muuta kuin kunnallista kieltolakia. Vaatimusten vähentäminen ei sekään auttanut. Vasta suurlakko, rahvaan järkähtämättömän tahdon ilmaus auttoi. Kieltolaki säädettiin. Mutta sen kumosi kapitalistinen korvausvaatimus ja taantumus, s. o. feodaalisuunta, joka puhaltaa idästä ja joka on yhä vahvistanut kapitalistien valtaa ja vaikutusta. —

Ken nyt edes jossain määrin tasapuolisesti tarkastaa näitä tosiasioita, huomaa helposti, että taloudellinen historiankatsomus siinä on saanut loistavan vahvistuksen. Taloudelliset näkökohdat, s. o. kapitalismin voitonpyyteet, ovat alusta saakka korkeamman tekniikan etevämmyyden ohessa olleet näkyvissä, enimmäkseen on luokkataistelukin aivan selvä.

Kun prof. Thyrén Ruotsin toisessa kamarissa v. 1910 piti loistavan puheensa kieltolain hyväksi, väitti hän että "suurin este" oli muka juurtunut tapa. Epäilemättä hän tässä oli väärässä. Suurin este on varmaan kapitalismi, kapitalismi, joka voitonhimosta on ottanut alkoholiliikkeenkin huostaansa. Amerikassa esim. nousee alkoholitehtaisiin kiinnitetty summa jo 2000—3000 miljoonaa Smk., ja Suomessakin on vas-

taava summa laskettu 40—50 miljoonaksi. Kapitalismi on alkoholista saanut uuden, hyvin tuottavan tulolähteen, josta se ei hevin luovu; aivan samoin kuin se on iskenyt kyntensä prostitutsioonin ja valkoiseen orjakauppaan, jotka nekin on hyvin tuotteliaita kapitalistisia liikehaaroja. Oikeastaan ne käyvätkin kaikki käsi-kädessä, sillä alkoholi on tosiaan maailman paras parittelija. Eivät nämä liikkeet välitä vähääkään siitä, että ne uhraavat satoja tuhansia nuoriakin ihmisolentoja tässä hirveässä Molokin palveluksessa.

Jos siis raittiusliike tahtoo päästä pysyviin ja tehokkaisiin tuloksiin, *täytyy sen ennenkaikkea käydä päätävästi alkoholikapitalismin kimppuun ja lyödä se maahan.* Mutta alkoholikapitalismi ei ole mistään muusta kapitalismista eristettyä kapitalismia; löytyy vain yksi ainoa kapitalismi, joka ulotuttaa vaikutuksensa kaikkialle, missä vain voi rahaa ansaita. Se ei edes ole "isänmaallinen", rajoittuva yhteen maahan tai kansaan, vaan sen polyypikädet leviävät yli koko maailman.

Mutta mitä on oikeastaan taistelu kapitalismia vastaan? Se ei ole muuta kuin sitä, minkä sosialistinen työväenliike on julistanut varsinaiseksi perussäännöksi.

Mikä tästä seuraa? Että raittiuskysymys sisimmässä ytimessään on sosialismia, on yksi haara, vieläpä tärkeäkin, tästä suuresta liikkeestä, että sen, joka on sosialisti, täytyy olla raittiusmies, ja päinvastoin myöskin, *että sen, joka on raittiusmies, täytyy olla sosialisti,* nimittäin jos hän todellakin tahtoo saada muuta toimeen raittiuden alalla kuin ainoastaan näennäisiä tuloksia, *ainoastaan vallan pieniä, vähäpätöisiä parannuksia, joilla ei edes ole mitään varmaa pysyväisyyttä.*

Minusta on silminnähtävää, että raittiusriennot meillä ovat joutuneet jonkunlaiseen lamaustilaan. Syitä tähän sängen valitettavaan asiantilaan voi olla montakin. Mutta pääsyy on käsitykseni mukaan siinä, että *raittiuväen rivit yhä enemmän viime aikoina ovat täyttyneet semmoisilla aineksilla, jotka seisovat kapitalismia ja sen kannattajia tavalla tai toisella lähempänä kuin ennen:*

raittiuspyrinnöt eivät saa kyllin kannatusta kansan syvimmistä riveistä, joista kuitenkin sen varsinainen sisällisin voima pulppuaa. Muistettakoon, mitenkä esim. aikoinaan samasta syystä Kohtuuden ystävain seuran toimi lamaantui ja vihdoin kuoli, tämän seuran, joka luuli, että kotipolton lakattua raittiuus oli taattu, mutta ei huomannut, että sen oman kansanluokan tehdasherrat olivat vielä vaarallisempiakin raittiuden vastustajia. *Sillä kapitalismin alkoholiliike on paljon vaikeampi saada tapetuksi, kuin konsanaan vanhentunut kotipoltojärjestelmä.*

Forssan kokouksessa saivat varsinaiset raittiustyöstävät työväenkin *kerran* tilapäisesti luopumaan kielto lakiperiaatteestaan, mutta aatelin ja porvariston vehkeilyt 1904—05 vuosien valtiopäivillä osoittivat selvästi, ettei tinkimisistä ole mitään hyötyä. Kuuluksia prof. Forel on lausunut, että "kaikki alkoholijuomat, kaikkien enimmin miedontuneet ovat *myrkkyyä*, yhtä varmaan kuin morfiini, opium, haschisch, kokaini y. m. Kun ne ovat miedonnetut, otetaan suurempia annoksia, se on ainoa ero". Ja prof. Laitinen on tieteellisesti todistanut, että yksi lasi olutta päivässä nautittuna on turmiollinen ihmisen koko olemukselle. Näin ollen täytyy tarmokkaasti ja jyrkästi pysyä kiinni siinä vaatimuksessa, että *täydellinen kielto laki on ainoa tepsivä keino*, eikä mitenkään saa pysähtyä keskitielle sen tähden, että joku tilapäinen taantumus vieläpä hallitsijan lupauksista huolimatta panee vastaan näennäisesti menestyksellä, mutta todellisuudessa voimattomasti ja turhaan. Juoppous on suunnattoman suuri paha, ja pahan kanssa ei sovi, ei saa tinkiä. Löytyy kyllä yksi oppisuunta, jonka etevin edustaja on Tolstoj, joka väittää, että paha ei saa vastustaa muuten kuin hyvällä. Mutta *turmiollisempaa oppia ei maailmassa ole saarnattu* — koristeltakoon sitä kuinka tahansa. Paha on päinvastoin, missä se vain ilmestyy, mitä jyrkimmin vastustettava muutenkin kuin vain hyvillä töillä; sillä pahan kaikenpuolinen vastustaminen ei oikeastaan ole muuta kuin sen ehkäisemistä ja rankaisemista. Ja se on välttämä-

töntä ihmiskunnan edistymisen kannalta. Tolstoj sanoo kyllä, että "ihmisten etenemistä hyvää kohti ei saavuteta kiusaajien, vaan kiusattujen, marttyyrien kautta". Mutta marttyyriksi joutuu juuri kaikella pahan jyrkällä vastustamisella; vielä enemmän, jos sitä vastustaa "pahalla". Me emme saa antaa perää niille, jotka koettavat ehkäistä kieltolain aikaansaamista, me emme saa supistaa loppuvaatimuksiamme tilapäisen kovankaan vastuksen takia, vaan meidän tulee aina asettaa toimintamme yhä korkeammalle muistaen Schillerin ylevää sääntöä, että "ihminen kasvaa korkeampien tarkoituksensa kanssa". Ainoastaan kieltolakivaatimus antaa *raittiusriiennoille suuruutta, ylevyyttä ja intoa*, sitä intoa, joka yksin voi viedä minkä asian tahansa lopulliseen voittoon. Jätettäköön vastustajiemme asiaksi sovittelet ja tinkimiset, sillä *mitä enemmän vaaditaan, sitä enemmän saavutetaan*. Sitä ei moni usko, mutta asia on siltäkin niin. Pelkurit ja sovitteluhenget kammoksuvat "liiallisia" vaatimuksia. Maailmanavarudessa uppoisivat taivaankappaleet toinen toisiinsa, ellei suoraan kulkeva centrifugaalivoima ajaisi niitä eteenpäin, ja maailman kehitys ei kulkisi n. s. diagonaalia myöten, ellei centipetaalivoimaa vastaan aina toimisi suoraan eteenpäin pyrkivä centifugaalivoima.

Kuten tunnettu, on ensimmäinen täydellinen kieltolaki toimeenpantu Islannissa, pitkien ponnistusten jälkeen. Hra Hjörleifson'in kirjoituksen mukaan *Politiken*lehdessä voi nyt jo sanoa, että se tuottaa, kun se on täydelleen toteutettu, melkoisia taloudellisia etuja Islannin pienelle kansalle eli noin 200,000 Smk. vuodessa s. o. yli 2 mk. henkilöä kohti. Tämä voitto on saavutettu etenkin kansan syvien rivien avulla ja painostuksesta. Meilläkin on oleva varsinkin järjestyneen työvään kunnianasiana huolenpitäminen, ettei *kieltolaki-asia-aate pääse laimentumaan* ja etenkin tulisi tämän kansanluokan nuorison ryhtyä tarmokkaisiin toimenpiteisiin tämän varalta. Nuoriso on se joukko, joka enemmän kuin kukaan muu tekee työtä tulevaisuutta varten;

joka asettaa korkealle ihanteellisuuden tulevaisuuteen, läheiseen tai kaukaiseen, tähtäävän lipun.

Mutta kysyttänee, miten voisi järjestynyt työväki tehokkaasti vaikuttaa siihen suuntaan, että taistelu kapitalismia, raittiuden ankarinta vastustajaa ja ehkäisijää vastaan raittiudenkin alalla elpyisi ja että kieltolakivaatimus pidettäisiin elävänä mielissä, kunnes paremmat ajat tulevat. Sillä kehitys kaikissa maissa, etenkin länsimaissa, viittaa ilmeisesti siihen, että vapaudenharrastuksia ei voi kauan pysähdyttää. Kajahuttihan Metternichin, tuon umpivanhoillisen valtiomiehen aikoina ylevämielinen Anastasius Griin kansallensa ja koko maailmalle:

Vapaus on se suuri valta,
jonka sointu valloittaa
Maailman kaikki kansat,
turhaan sille korvans' ummistaa;
Meilläkin se kerran voittaa,
vapaast' ilmoitan ma sen.
Syömmen toivo, kaikki pyyteet
tuovat voiton tuloksen".

Järjestyneen työväen, kaikesta taantumuksesta huolimatta raittiudenkin alalla, tulee joko valloittaa vanhat raittiusyhdistykset rupeamalla niihin miehissä ja naisissa jäseniksi tahi sen tulee perustaa uusia yhdistyksiä, joissa se innolla ja tarmolla ajaa korkeita ihanteitaan, toisin sanoen perustaa, missä vain käy päinsä, omia raittiusosastoja työväenyhdistysten keskuuteen. Luulen, että ulkomaankin esimerkin mukaan jälkimäinen tie olisi parempi. Se säästäisi paljon joutavia sisällisiä riitoja, kun taas toiselta puolen molemmat suunnat saisivat kilpailla raittiusaatteen edistämässä ja tulevaisuus saisi ratkaista, kumpiko suunta voi vetää enemmän kannatusta puolelensa. Ehkäpä alussa nuorempi suunta ei näyttäisi saavan niinkään pikkuparannuksia toimeen, mutta meidän tulee aina muistaa, että se, joka on selvemmällä pahan alkujuuresta ja joka

asettaa päämääränsä korkeammalle, todellisuudessa on lopputulosta lähempänä kuin toinen. Moraalinen, siiveellinen, voitto on yleensä, kun on kysymys korkealle tähtäävistä pyrinnoista, vaikuttavampi ja tehokkaampi, kuin todellisesti saavutetut pienemmät voitot. Pyrrhos ei voittanut roomalaisia, vaikka hän ne voittikin kahdessa suuressa taistelussa.

Punanen Soihtu 1913.

Työläisnainen 1913 no. 50.

Sosialisti 8 ja 13. 1. 1913.

Sosialismi ja korporatsioni.

OSUUSKAUPAN KORKEIMMAT PÄÄMÄÄRÄT

“Otsasi hiessä pitää sinun syödä leipäsi”, sanoo raamattu. Mutta tämän säännön mukaan eivät suinkaan kaikki nykyisessä yhteiskunnassa elä. Päinvastoin löytyy koko joukko ihmisiä, jotka elävät kuin loiskasvit muitten kasvien nesteestä, muitten ihmisten työstä ja hiestä. Sattuvasti on Marx kommunistisessa manifestissa huomauttanut, että juuri ne, jotka tekevät vähemmän työtä saavat suurimmat palkat ja ne taas, jotka tekevät enimmäkseen työtä niittävät vähemmän korvauksen. Köyhälistöä sorretaan ja nyljetään kaikkialla ja tämä sorto ja nylkeminen tapahtuu pääasiallisesti kahdella eri tavalla.

Nykyisessä yhteiskunnassa ei kukaan pääse tuotannolliseen itsenäisyyteen ilman pääomaa. Käsityöläiset eivät ajan pitkään — sanottakoon mitä tahansa — voi pääoman puutteessa kilpailla tehtaanomistajien kanssa, vaan vajoavat varsinaisen köyhälistön joukkoon. — Englannissa esim. voivat he pysyä pystyssä ainoastaan siten, että toimittavat semmoista hienompaa työtä,